

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általános katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik mind...

...csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség: Jókai-utca 10.

Kiadóhivatal: DEBRECZENYI GYULA KÖNYVNYOMDÁJA (Iskola-utca 4. sz.)

Kivándorlás.

(G.) Régi verí már a magyart a Teremtő! De balkezének súlyát soha nem érezte úgy, mint napjainkban. Nem frázis ez, rideg való, mely megdöbben a gondolkodó embert. Egy ezredének minden nyomorúságát átszenvedte a magyar: látta elveszni mindenét, mi drága volt előtte, honát, szabadságát, jólétét — csak hitét nem veszítte el. Minden nyomorúságai között is bizott e szegény, megtépett haza jobb jövőjében és ragaszkodott a haza fekete földjéhez, még akkor is, mikor vérét kívánta és érte nem adott semmit. Mégis csak az édes haza földje volt ez — s szegénységében is többre becsülte mindennél a világon. Valaha így volt ez. Ma megfordult a világ sora. Atok nehezedik a földre, mert elhagyja lakója. Nem kell ma a haza földje. A lakosok elhagyják szülőföldjüket, el a hazát és vándorbotlalt kezükben elmennek idegen országokba, más világrészbe új hazát keresni. Pedig hazánkban ma független a nép, szabadságát senki sem veszi el, a törvény és jog tiszteletben részesül, a tulajdon biztosítva van, a jólét előmozdítására mindent megtesz az állam — mégsem kell a haza. A nép kivándorol évek óta mind nagyobb tömegekben s napjainkban oly fokozott arányban, hogy a statisztika adatai szerint csupán Zem-

plénmegyéből három hó alatt tízezer munkabíró lakos vándorolt ki.

Nagyobb csapás ez a hazára, mint egy hadjárat. Ha a hivatalos statisztika tízezer emberről számol el, bátran mondhatjuk, e szám reális értéke kétszeres. Ha ez tovább így megy, a haza északkeleti része lakatlan pusztasággá válik. Ez fölér egy tatárjárással.

Mi az oka annak, hogy az északi megyék népe kivándorol? Rákóczy népe miért hagyja el hűtlenül hazáját? Egy oka van csupán. Máramaros, Bereg, Ugocsa, Ung, Zemplén megyék lakosainak élete most télviz idején komiszabb a kivert kutyáénál. Nem a föld tagadta meg magát, nem lett meddővé az eke után, a nép szorgalma sem hanyatlott, mégis a már megtizedelt lakosság sem bír megélni. Mi ennek az oka? Új, ismeretlen had lepte el e vidékeket, éhes, falánk nép — a kazárok. A benszülöttek szívesen fogadták az Oroszországból kivert hazátlan népet és megosztották velük amit bírtak, a szabadságot, a hazát. Rövid két évtized alatt a kazárok éllemessége kivetkőztette a benszülötteket mindenből, a mit bírtak. A benszülött ma már csak szánt és vet — a kazár meglearatja. Tehenet tart a benlakó, mit a kazár fej meg. Haza földje, erdeje van a benszülöttnek, de benne csak széllel, minden jövődelem a kazaré. Megszakad a

benszülött a munka alatt, melynek gyümölcsét a kazár teszi el. Ha van dolog, így télviz idején azonban mi munka akadna azon a hegyes, hófödte vidéken, hol hatáken át a szobából sem jöhet ki. Ha medve volna, hogy talpának nyalogatásával is kihuzhatná a telet, úgy e bő táplálékban elég része volna, de mert nem medve, hát vándorbotot fog és elhagyja a haza földjét, mely az övé és mégsem az övé és megy új hazába, hol legalább munkájának bére kizárólag az övé és nem kénytelen azt odaadni a kazárnak.

Már most az volna a kérdés, hogy mily eszközökkel volna lehetséges megszüntetni a kivándorlást? Elhöz nem kell valami nagy lángész. Ki kell irtani a baj gyökerét. Ha a baj oka a kazárok inváziója, egyszerűen kondort kell vonni a határon, hogy a pájeszos kazárnép beözönlése meggátoltassék. Vagy talán igazságtalan eljárás volna ez? Nem. A leg-egyszerűbben berendezett agyvelőnek is be kell látnia ezen eszköznek nem csupán igazságosságát, de szükségességét is. Ha a kazár az oka a kivándorlásnak, meg kell vonni a kazárt. A galicizai invázió pedig valóságos nemzeti veszedelem. Németország nem ereszt be orosz, orosz bevándorlót: Franciaországban az olasz munkások ellen egész sereg rendszabályt hoztak; Amerika kizárta a chinai mun-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Játékasztal mellett.

Írta: Kincs István.

A kibiczek rendszeren pontos emberek. Pontban jönnek, pontban távoznak. Meg van már a szokás, melyikre leülnek s meg a játszójuk, ki nek amugy titokban segítenek. A kibicz rendszeren jobban szorit, mint a játékos maga. S éppen azért nem is értem, mint lehet kibicze hargudni. Hiszen a jámbor a mi leghűségesebb barátunk. Ha nem is mutatja, hanem azért velünk örül és velünk busul: megosztja velünk a jó és balsorsot egyaránt. S hogy ezt mind csak titokban teszi, az annál nemesebb vonása: csak az önző és haszonleső nép viszi érzelmeit a piacra. Szóval, no én szeretem a kibiczet. Még azt se bánom, ha néha jártni kezd a száját. Mert akárki mit beszél, hallgatni mint a sült hal a vízben két-három órán keresztül, az lehet szerintem a földön a legnagyobb penitencia.

S a kibiczből, úgy látszik, hamar tisztába jön a maga embereivel. Engem legalább kiismertek, mert ha leültem valahová játszani, hát nyomban körülfigogtak. Nekem egész testőrségem volt, míg ellenfeleimnek csak amugy véletlen akadt egy-egy firmája. Új emberek voltak azok is többnyire; darabig csak kitartották, mikor azonban egy-két jóakaratu megjegyzés fejében, néhányszor alapos lehordásokban részesültek,

ekkor azután csapatostul pártoltak át hozzám. S mellettem közömszakadtaig kitartottak: gusz-tus volt nézni őket, mekkora érdeklődéssel visel-tenek a játékom iránt: Ha gomboztam volna, talán amellet is élveztek volna.

És én dehogy bántottam őket.

A sok közül különösen egy vált ki a hoz-zám való nevezetes ragaszkodásával. Epen azt a mesgyét taposta, mely az ifjukort a férfikortól elválasztja. Fekete haja s arczának üdesége az elsőre emlékeztettek, de ábrándos komolysága már a meglett férfi tulajdonsága volt. Iktató volt a járásbíroságnál s főlesztendeje sincs, hoz-zánk került. De a kaszinóban való megjelenése első napján az én oldalam mellé telepedett s attól a pillanattól fogva olyan rendíthetlen kibiczem lett, hogy bottal se tudnák elverni mellőlem.

Különösen a sakk érdekli.

Kártya közben még szopogatja a rendes három decajjet, de ha a nyugalmazott őrnagy-gyal sakkozni kezdünk, akkor a bor nem is léteznék a számára. Az egész ember csupa szem. A figyelem kiüt kissé ráncbaszedett homlokára s majdnem elnyeli érdeklődő tekintetével egész táborunkat.

Szenvedélyes sakkozó lehet, annyi kétszer-kettő. Csak akadna már valaki, a kívül ő is ki kössön... hanem hát hiába! Ketten játszunk csak az egész városban sakkot: én és a nyugal-mazott őrnagy, de mert ez soha csak öt perczet se mulaszt a kitűzött időből, következőleg a sze-

gény iktatónak még a legjobb szándékom mellett sem nyujthattam alkalmat, hogy egyszer maga is sikra száljon a tudományával.

Neki bizony kibiczelni kellett.

De szívesen megtette. Soha még szóval sem említette, hogy játszani szeretne. Azok közé a boldog emberek közé tartozott, kik nagyon szere-ny igényekkel bíznak, kik ha fejse után találják kivetni a borgukat, kimondhatlanul örülnek mégis, ha mindjárt csak a nyelét talál-ják is, kihalszani.

És én nagyon, de nagyon szerettem azt az embert. Volt benne valami, a miért szeretni kellett. Lehet, hogy a jószágos arca, a szívhez szóló tekintete kötött le annyira; talán lizelgett nekem, hogy annyira érdeklődik s épen csak én vagyok az érdeklődésének a tárgya: esetleg úgy van, hogy a rokonszeny önkénytelen is rokonszenyvet ébreszt a másik kebelben, a miként a villanyos test is villanyosságot kelt egy szomszéd testben, szóval nem tudom, miért, miért se, elég az hozzá kevés ember iránt viseltemem annyira rokonszenyvel, mint én a különben ismeretlen kibiczem iránt.

Az ő jelenléte végre már valóságos létfel-tétele volt az én játékomnak. Ha nem volt a hátam mögött, vagy nem ült mellettem, nyomban olyan bolond huzásokat tettem, hogy az őrnagy akárhányszor megcsóválta a fejét utána. Sokszor kellett hallanom:

— Ma már megint nem lehet magával ját-szani, öcsém. Vigyázzon már, kérem.

Mai lapunk 4 oldal.

ásokat. Ezek a nemzetek meg tudják érteni és védeni érdekeiket, mi egyedül ne tudnók vagy ne értenők? Mig az ok megmarad, keveset fog érni és eredményezni minden más eszköz. Könnyen az állhat elő, ami a mythologia hydrájánál, melynek fejét hiába vagdalta le Herkules. Csak radikális szer használ a kivándorlás megszűntetésére.

Az „Eötvös-Alap”-ról.

A néptanítói kar, a melyre koszorús költők szerint az a feladat várakozik, hogy Magyarországot másodszer is meghódítsa, s a melynek jutalma ezért az életfogytig tartó szegénység — fogadalom nélkül, — hogy e szegénysége daczára is megfelelően nagy Eötvösünk szellemében a társadalmi élet terén reá várakozó népvélelő hivatásnak, ezeltől 25 évvel megalkotta az „Eötvös-Alapot”, azt az „Országos tanítói segélyegyesületet.” a mely a haza népoktatásügyének összes munkáit a kartársi közület erejével felekezeti és nemzeti különbségre való tekintet nélkül egyesíteni törekszik első sorban a végül, hogy példával mutassák meg, hogy miként lehet és miként kell e haza szegényebb sorsu polgárainak egymást abban támogatni, hogy Istentől kiváló szellemi tehetségekkel megáldott gyermekeikből a nemzet javára és dicsőségére jeles polgárokat neveltettsenek. S a magyarországi tanítóknak ezt a nemzeti közzületet is híven gondozó jótékony egyesülete működésével a kormány és a művelt magyar társadalom jóindulatát és pártfogását megnyervén, ezek támogatása mellett hova-tovább mindegyre jobban megerősödött s az 1899-ik év végeig már számot tevő sikereket tudott fölmutatni.

Az „Eötvös-Alap” az 1898/99-ik tanévben 186 szegényebb sorsu néptanítói család gondját enyhítette, mintegy 15,650 frtnyi, részint ösztöndíjak, részint pedig egyéb segélyek alakjában nyújtott segélyösszeggel. Az ezen jótéteményekben részesült 186 tanítói család között volt vallást tekintve: 87 róm. kath., 35 ev. ref., 34 ág. ev., 15 izraelita, 2 gör. kath. és 2 unitárius. Áldásos működése azonban a jelen 1899/1900-ik tanév végéig előreláthatólag tetemesen kedvezőbb lehet a múlt évinél is; mert az egyesület által megvásárolt épületben, a mely a magyarországi tanítók forró óhajátának megfelelőleg s a legfelső engedelemmel a „Ferencz József Tanítók-

Háza” nevet viselheti; az 1899-ik évi november 19-én dr. Wlassics Gyula miniszter, mint az „Eötvös-Alap” főfelügyelője; megnyithatta már a vidéki tanítók jelesen tanuló fiai számára berendezett internátust.

A „Ferencz József Tanítók Házában” jelenleg 20 ifjú teljesen ingyen, 34 pedig havonként 8 koruáért részesül tiszteletes lakásban. Az internátusba felvett 54 tanuló közül joghallgató 14, bölcsészethallgató 16, rajztanárjelölt 5, orvosnövendék 5, műegyetemi hallgató 6, állatorvos-növendék 2, polgári iskolai tanárjelölt 2, kereskedelmi szaktanfolyam hallgató 1, iparművészeti iskolai tanuló 2, üvegtechnikus 1. — Vallás szerint: róm. kath. 24, ág. ev. 16, ev. ref. 8, izraelita 4, görög kath. 2. Elemi iskolai tanítónak a gyermeke 45, polgári és kereskedelmi iskolai tanáré 6, kisdédováé 1, középiskolai tanáré 2. — Illetőségüket tekintve 24 vármegyéből valók. A tanulók rendelkezésére áll az internátusban 11 háló-, 3 munka és 1 társalgó-terem, 1 zongora, 11 lap és 1 könyvtár.

Az internátus gondnokává az egyesület Józsa Mihály kir. segédtafelügyelőt választotta meg, a kit ezen minőségben a közoktatásügyi miniszter is megerősített. Az intézetet az egyesület által elkészített és a kormány által jóváhagyott szabályzat értelmében, részben a közoktatásügyi miniszter által kinevezett, részben pedig az egyesület által megválasztott igazgatótanács kormányozza, a melynek hivatalból tagjai az „Eötvös-Alap” főfelügyelővel is megbízott miniszteri biztos, az egyesület elnöke, titkára és pénztárnoka és a „Ferencz József Tanítók Házában” a gondnoka, továbbá az „Eötvös-alap gyűjtő- és kezelő országos bizottsága” által esetről-esetre kijelölendő országos jellegű, közoktatásügyi egyesület egy-egy képviselője. Az internátusra az egyesület a múlt évben 7215 forintot fordított, mely összegnek a nagyobb részét az épület átalakítása és az intézeti helyiségeknek a berendezése vette volt igénybe.

Az internátus gondnokának azt a törekvést, hogy a tanítók fiainak ezt az áldást-öztöndíjakat a hazafias közérzetnek és testvéri szeretetnek szelleme hassa át, az ifjúság is magáévü tette; ebben az intézetben mindenki híven teljesíti kötelességét mindenki iparkodik az általa választott pályára való előkészülés farradhatatlan munkájában tőle telhető szorgalommal, odaadással megfelelni a feladatnak, a melyre vállalkozott.

Az „Eötvös-Alap” gondozói a jelen tanévben is ki tudták a budapesti vendéglősök jóvoltából s egy-két testületnek és asztaltársaságnak

a segédelmével eszközölni, hogy a vidéki tanítók és tanárok jelesen tanuló fiai közül itt Budapesten egyszázketten részesülhessenek az ingyen déli-étkezés jótéteményeiben. A szabad-asztalt étkező ifjak közül vallást tekintve van: 56 róm. kath., 26 ág. ev., 10 ev. ref., 4 gör. kath. és 6 izraelita. — Miként az egyesület folyó évi költségvetéséből kiténik, az „Eötvös-Alap” a jelen tanév végével az egyesület kötelekébe tartozó egyének között ösztöndíjak és segélyek alakjában 6400 koronát oszthat szét. Fennállása óta máig az „Eötvös-Alap” 369 esetben nyújtott már segélyt, 550 esetben pedig ösztöndíjat és 461 tanuló számára szerezte meg Budapesten az ingyen déli-étkezés jótéteményét s így az internátus kedvezményeit számba se véve, máris 1380 tanító-családot részesített támogatásban; az általa nyújtott jótétemények értéke pénzben kifejezve jóval meghaladja a 97,000 frtot.

Az egyesület tőkésített vagyona azonban a múlt év végén sem haladta meg a 107,000 forintot; mert a magyar tanítóság nagy többsége sok ideig távol tartotta magát az „Eötvös-Alap” ügyeitől! A múlt évben azonban, a mikor az egyesület a közoktatásügyi miniszternek és miniszter-tanácsnak buzdító, bátorító és pártfogó kegyelmére támaszkodva a tanítók fiainak internátusát megnyithatta és a „Magyarországi Tanítók Országos bizottságával” egyetértőleg a „Néptanítók Lapja” által is támogatottván, erélyes mozgalmat indított meg annak a tőkének az egybegyűjtése céljából, a mely a Budapesten és a Kolozsvárott a kormány által felépítendő „Tanító Háza”-ban szervezendő „Tanuló Otthonok” fentartásához megkívántatik, — a magyarországi tanítók nagy többsége magáévü tette és tiszteletreméltó áldozatkészséggel felkarolta az „Eötvös-alap országos tanítói segélyegyesületének” gondozását. A magyar tanítói kar a múlt év második felében 150,000 koronánál jóval többet ajánlott fel az „Eötvös-Alap” céljaira s a „Tanítók Házáinak” alapjára és ezóta nagy önmegtadással fizetgetik, még a legszegényebb anyagi körülmények között élő néptanítók is a felajánlott összegnek önként magukra vállalt részleteit.

Az önszegély eszméje áthatotta már a magyarországi tanítóság nagy többségét is s bizonyos lehetünk az iránt, hogy arra az időre, a midőn az „Eötvös-Alap” gondozói átvehetik a nemzet törvényhozói által a közoktatásügy munkásainak jelesen tanuló és példás magaviseletű gyermekei javára felállítandó „Tanító Házaikat” e haza népoktatásügyének munkásai a saját erejükben is igen tekintélyes összeget bocsáthat-

Próbáltam vigyázni. Hanem mind hasztalan. A helyett hogy terveket csinálnam volna, mindig csak az ajtóra puskáztam, vajjon jön-e már s ha nem jött, akkor meg váltig törtöm rajt az eszemet, ugyan hát miért nem jön? Beteg talán? bizonyosan lötötte valami, mert ha nem, akkor csak eljött volna.

S e közben a játék ugy elveszett, hogy fölt se vállott belőlem.

Hanem ha megjött! Igen, akkor . . . akkor egyszerre olyan széles kedvem kerekedett, hogy keresztül-kasul jártam ellenfelem táborában; szegény örnagy alig győzött védekezni, addig kergettem a királyát, míg csak minden katonáját pozdorjává törve, bele nem szorítottam a hínárba.

S az örnagy ilyenkor megint megszokta csóválni a fejét:

— Na ezt se hittem volna! Bizonyosan boldongombát evett ma ősdes öcsém, hogy olyan vad szerencsével játszik.

Lám! mi mindent nem köszönhetni egy kibicznek.

Pedig szegény iktatónak a napjai már meg valának számlálva. Nem az Uristen számlálta meg őket, dehoggy kérem! én tulajdon jómagam fütöttem be a kibiczésének. Nagyon vétett a boldogtalan, égbekiáltó bünt követett el s akár-hogyan szerettem, mégis én lettem Isten boszuló jobbjának büntető eszközevé.

Ugy történt, hogy az örnagy egyszer, szokása ellenére kirugott a hámból. Egész éjjel névnapot tartott husz-harmincz vendég között.

Sokat csipett a jóból s másnap azért kénytelen volt az ágat örizni.

Mi sem természetesebb tehát, hogy én is hiába lestem a sakktábla mellett. Az óra elütötte az ötöt, utána cselekedte a fertályt, a félre is rágyujtott már, hanem az örnagy persze otthon itta a herbatheáját és csak nem jött.

Fészkelődni kezdtem. A kibiczem is mintha már türelmetlenkedni kezdett volna. Első eset volt ez nála, mert különben olyan nyugodtan viselte magát mindig, mint a vén kisasszony macskája az ablakon, mikor aluszik.

— Ej mit! — fordultam hozzá — mit várjuk az örnagyot? jöjjön, barátom, mindjárt maga. Eljátszunk ketten is.

A kibicx azonban vonakodott.

— Köszönöm . . . köszönöm — mondta fejét rázva.

— Ne tréfáljon már — biztattam szép szóval — fogja csak és huzzon egyet.

Hanem az iktató ijedtében mindjárt mindakét kezét zsebébe csuszattta, csakhogy huznia ne kelljen.

— No de hát mire való ez a sok szerénykedés? — támadtam rá kissé türelmetlenül. — Az én kedvemért sem játszik?

— Még, igen, izé, még az ön kedvéért sem — hebegte a másik.

— És miért nem? — pattantam föl roszszul palástolt boszúsággal.

— Mert . . . mert nem tudok sakkozni.

— Nem tud sakkozni?! — ordítottam föl haraggal — ön mondja azt nekem? ön ki olyan

szakavatottsággal és figyelemmel kibiczel már nekünk vagy fél esztendőn keresztül! Azt hiszi gyerek vagyok, kit minden szüre szóra lövé lehet tenni? Vagy játszik most egyszerre, vagy fölmondom egy és mindenkorra a szállást mellettem. Tessék választani!

— És ő választott.

Szomorúan mondta:

— Sajnálom, hogy megbántottam, de higgye el, uram, szavamra mondom, ha tesszik, kész vagyok rá meg is esküdni — én . . . én csak nem is konyítok a sakkhöz. Különb pedig bocsásson meg, nem leszek többet terhére.

Szegény betartotta szavát. Be se mert tenni atól a percztől fogva a lábát a kaszinóba. Egy hét mulva az örnagnak is föltűnt a távolléte, mert azt kérdezte?

— Hát már magát is cserbehagyták leg-hivebb kibiczei. Hol van az a bizonyos ur ember?

— Eh, hagyjuk azt! — fortyantam föl dühösen — bizonyosan humpolt az is és herbatheát iszik odahaza.

Ellenfelem megütközve nézett föl rám. Alludálásnak vette a doldt. De mikor látta, milyen emberevő kedvemben vagyok, jónak látta szó nélkül lenyelni a gombócot, mert ha nem teszi, akkor szent igaz, iziben ugy összeveszünk, hogy a kaszinó akár mindjárt befűtött volna a sakktáblával: tiz esztendeig sem akadt volna pártner az örnagnak.

nak a Budapesten és a Kolozsvárott megnyitható „Tanuló Otthonokat“ föntartó egyesület rendelkezésére. Ambar bármily nagy legyen is a haza közoktatásügyi munkásainak az áldozatkészsége, azt a nagy pénzalapot, a mely a „Tanuló Otthonok“ fenntartásához megkívánatik, a saját erejéből előteremteni még sem lesz képes. Hiszen köztudomású dolog, hogy hazánk közoktatásügyi munkásainak nagy többsége, a néptanítók, kevés kivétellel ma még országszerte igen csekély javadalommal bírnak és hogy mégis még a legcsekélyebb javadalommal ellátott néptanítókra is többféle társadalmi teher várakozik. Minden egyes, népnevelői hivatását helyesen felfogó tanítónak részt kell vennie a tanítói szakszertői műveltséget fejlesztő egyesületekben; mind-egyiknek olvasnia és tanulmányoznia kell a szaklapok és újabb könyvek egyikét-másikat; és egyik sem vonhatja ki magát teljesen még a nemzeti és emberbaráti czélok megvalósítása érdekében megindított mozgalmakból és adakozásokból sem.

Hogy pedig az „Eötvös-alap országos tanító segélyegyesülete“ mindezeket tudja, mégis magára merje vállalni a budapesti és kolozsvári „Tanuló Otthonok“ fenntartásának a gondját és kötelességét, — tette és tehetette ezt abban a reménységben, hogy a művelt magyar társadalom ezuntal még nagyobb mértékben fel fogja a magyar tanítóságnak azt az egyesületét karolni, a mely az „Eötvös-alappal“ és az ezzel kapcsolatos „Tanítók Házainak“ alappal oly nemzeti közvagyon gyűjtőget hazánk javának előmozdítása czéljából Isten dicsőségére, a mely végtelen időkig mindenkor a magyarországi tanítók és tanárok gyermekeit fogja abban támogatni, hogy életpályájukra, a nemzet hűséges szolgálatára minél tökéletesebben előkészülhessenek.

Es a magyar tanítóságnak ez a reménysége be is fog teljesedni és pedig nemcsak azért: mert a művelt magyar társadalom nagy többsége érzi, tudja, meg van afelül győződve, hogy közoktatásügyünk munkásainak s kiválóképpen pedig a néptanítóknak az egész nemzet sokkal tartozik, mert szolgálataikat eddigelé nem méltányolta kellőképpen, — hanem azért is, mert hiszen senki sem tudja bizonyosan, hogy nem a saját ivadékaiknak a jólétét mozdítja-e elő, a midőn azt a nemzeti közvagyon gyarapítja, a melyet a tanítóknak ez az országos segélyegyesülete gyűjtött össze. Avagy ki tudná azt előre megmondani, hogy nem jut-e egyik-másik ivadéka a tanítói pályára?

Egyébként az „Eötvös-Alap“ huszonöt-éves multja is eléggé beigazolhatja a tanítóságnak a művelt magyar társadalom által való felkaroltatásba helyezett hitét és reménységét. Maga az „Eötvös-alap“-ot gondozó egyesület vallja és hirdeti a legszíntébb hálás szívvel, hogy az általa eddigelé felmutatható sikert és eredményeket csupán csak az ország közoktatásügyi államférfiainak és a művelt magyar társadalomnak a támogatásával érhetette el és hogy az egyesület kérő és könyörgő szava sohasem hangzott el eredménytelenül sem a haza nemesen érző polgárai, sem pedig az ország közoktatásügyének vezetői előtt. Nemzeti büszkeséggel hirdeti az egyesület ország-világ előtt, hogy nincs állam, a mely a maga közoktatásügyi munkáit jelesen tanuló gyermekeiknek a nevelésben oly határozottan támogatni hajlandó volna, mint Magyarország, a mely az idén 500,000 forintot vett fel költségvetésébe a „Tanítók Házainak“ a felépítésére és berendezésére; hogy nincs nemzet, a melynek olyan főiri családja volna, a mely oly fejedelmi ajándékokat adhatott volna közoktatásügyi munkásainak, mint a minővel báró Eötvös József családja a magyar tanítóságot megörvendeztette, a midőn egy nemzetnevelő Eötvös József báró műveinek tulajdonjogát a „Tanítók Házai“ alapjának adományozta; és hogy nincs Európában hazánkon kívül oly egyetemi város, a melyben évről-évre annyi nemesen érző polgár akadna, a kik, miként a budapesti vendéglősök ipartársulatának a tagjai — naponként szíves készséggel száznál is több jelesen tanuló ifjút látnak el az ingyen déli étkezhetés jótéteményével; stb.

A midőn mindezeket a becses lapok olvasóinak jóságos figyelmébe ajánljuk, egyuttal

azzal a kérelemmel járunk hazánk polgáraihoz: nyujtsák ki segítő jobbukat s támogassák kegyes adományaikkal az „Eötvös-alapot“, a melynek pénztárosa *Schmidt Albin* (Budapest, VII. Wesselényi-utca 44. sz.)

Budapest, 1900. évi február hó 10-én.

Az „Eötvös-Alap“ elnöksége.

UJDONSÁGOK.

— **József Ágost főherczeg Afrikában.** *József Ágost* főherczeg, *József* főherczeg fia tegnap utazott el Triesztbe, ahonnan hajón Egyiptomba megy. Utjában *Libits Adolf* kir. tanácsos, főherczegi uradalmi kormányzó, kíséri a főherczeget, aki egy hónapig marad Afrikában. *József* főherczeg és családja még mindig *Fiumében* időzik. A főherczegi család csak husvét után tér vissza *Alesuthra*.

— **László főherczeg keresztfia.** *Sulyos* csapás érte *Unterauer Józsefet*, *József* főherczeg udvari tanácsosát. *László* nevű, hét éves kis fia rövid szenvedés után meghalt és tegnap rendkívüli részvét mellett el is temették *Alesuthon*. A megboldogult keresztfia volt az ifjan elhunyt *László* főherczegnek. A mélyen sujtott apához a főherczegi család minden tagja küldött részvétáviratot.

— **A Fejérmegyei kör** Budapesten nagysikerű irodalmi estélyt rendezett, nagyszámú vendég jelenlétében. A program két fölolvásásból állott. Az első *Kiss István* tartotta „Téli tájon“ czímmel. Rendkívüli báj, mely, pompázó gondolatok, himes ciklus gyönyörködtették a hallgatóságot. — *Utána Bóna Béla* középiskolai tanár, a budapesti „Kritikai lap“ szerkesztője, a ki a főreáliskolát városunkban végezte, ilt a fölolvásó asztalhoz s nagy költőnek, *Petőfi Sándornak* ifjan letört bimbajáról, *Zoltánról* emlékezett meg. A benső, szívből jövő hang, a keresetlen s ép azért pompázó jellemzés elragadta a hallgatóságot s mikor arról szólt, hogy mint tört le annak a büszke tölgynek ifju hajtása s mint hulltak romba azok a remények, melyeket a nemzet a nagy költő fiához fűzött, az elragadtatást mély meghatottság váltotta föl. Miután *Perl Imre*, az irodalmi estélyek vezetője legmélyebb köszönetét fejezte ki a fölolvásoknak és a vendégeknek, az estély véget ért, reménytel biztatva, hogy a többi irodalmi estély sikere is kétségtelen.

— **Kitüntetett színészek.** A székesfejvári szinpartoló-egylet tegnap délután osztotta ki a jutalmat és az elismerő okleveleket a szintársulat azon öt tagjának, kiket arra a többinél érdemesebbnek ítélt. A kitüntetetteket „megidéztek“ a Vörösmarty-kör — bizony nem tudjuk játszó-, olvasó-, avagy dohányzó-helyiségébe, hol *Gánóczy Flóris* az egylet elnöke lendületes kis oráció kíséretében nyujtotta át az aranyra váltott jutalmakat az oklevelekkel egyetemben *Gazdy Arankának*, *Szalóczy Irénnek*, *Borsitzky Ilonának*, *Kalmár Gyulának* és *Déri Bélának*. kik mérsékelt meghatottsággal mondtak köszönetet. Az okos emberekre bizzuk annak az eldöntését, vajjon helyesen cselekedett-e a szinpartoló-egylet vezetősége, midőn a szinpad, vagy mondjuk, a postai közvetítés helyett a furcsa módot választotta.

— **Telefon.** *Füts Pál* és fia nádor-utcai kereskedő czég a székesfejvári telefon hálózatba 93 szám alatt bekapcsolatott.

— **A vázli polgári társas kör** alapszabályai jóváhagyás végett fölterjesztettek a belügyminiszterhez.

— **Közönet.** A f. hó 1-én tartott ifjusági táncestély rendező-bizottsága a multság jóvedelméből 90 koronát adott s székesfejvári jótékony növegyetnek, melyért *Rei Istvánné* egyl. pénztáros az egylet nevében köszönetet mond.

— **Iparhatósági meghívottak.** Az 1884. évi XVIII. t.-cz. 185. §-a értelmében a másodfoku iparhatóságok mellé rendelt tanácsba a közigazgatási bizottság a megye területén lakó kereskedőkből és iparosokból 2 rendes és 2 póttagot választ. A megye közigazgatási bizottsága e tisztségekre a következőket választotta: rendes tagokká *Károly Zsigmond ercsi-i* kereskedőt és *Karsay János k.-nyéki* mészáros iparost; póttagokká pedig *Wiesner István* kereskedő és *Horváth Bálint* borbély iparos, *moéri* lakosokat.

— **A székesfejvári ev. ref. jótékony növegyet** a napokban tartotta XIII. rendes évi közgyűlését. Ez alkalommal közöljük a *Tatay Imre* tollából való rövid, de igen figyelemreméltó titkári jelentést, mely a nemes buzgalmu egyesület egy esztendei munkájának szép eredményét vájolja. „Egyletünk mult évi helyzetéről midőn jelentésemet előterjesztettem, két fő szempont állt előttem. Az egyik az, hogy mely segélyforrások állottak czéljai érvényesítésére — azok miben jelentkeztek, s a másik, hogy ezen források anyagi téren az egyelnek hasznosítva — mit eredményeztek. Mert csak e két szempont egybevetése, helyes megbíralása képes képet alkotni egyletünk működéséről, s még feljebb szítani azon rokonszenvet, a melyben egyletünk városunk nagy közönsége részéről — felekezeti különbség nélkül — részesük. Hogy ezen előadásom a tények vázlata, igazolja az élt eredmény, mert egyletünknek a mult évben 216 fizető tagja volt, a mi az előző évvel egybevetve, a mibor a tagok száma csak 193 volt. 23 tag növekedést mutat ki, a mi annak a jele, hogy folyton emelkedően van azon nemes lelkek száma, a kik egyletünk működését jóakarattal szömmel kísérik — s azt belépésükkel támogatják. Ezen szám azonban az év végén részint elhalálozás, részint eltávozás folytán megapadt, bizom azonban az egylet buzgó választmányában, hogy ezen létszámot az év folyamán nemcsak az előbbi magasságra emelik, hanem úgy, mint eddig, fokozatosan még magasabbra viszik. A jótékony adományok összege is az előző évhez képest 15 frt 14 kr. növekedést mutat, úgy, hogy ez évben e czímmel az egylet penztárába 115 frt 14 kr. folyt be. És pedig: megyei takarékpénztár 55 frt, városi takarékpénztár 20 frt, kereskedelmi bank 15 frt, N. N. ajándéka talált bélyeg 1 frt, *Kossini Theophilné* urnó adom. 5 frt, *Balog Ferenczné* urnó adománya 2 frt, N. N. ajándéka 2 frt, N. N. ajándéka 5 frt, *Herzeg Ignác* ur adománya 2 frt, *Zweig Berta* urnó adománya 5 frt, *Özv. Felmayr Károlyné* urnó adománya 3 frt 14 kr. Összesen 115 frt 14 kr. Ezen tények a kifejtett buzgóság — a választmány önfeláldozó munkássága, — a mi abban jelentkezett, hogy a leánygyermekeket közt kiosztott ruhákat házitag szabták ki, és varrták meg, eredményezte azt, hogy csekély 477 frt 1 kr. felhasználásával 67 gyermek mentetett meg az egyház és hazának, mert meleg ruhát nyerve képessé tetteket az iskola látogatására. E 67 gyermek közül egyletünk 33 ref. vallású és 34 jobbadán rom. cath. vallású, a város különböző iskoláiba járó ruhát fel: a kirkól a rrszletes kimutatás évkönyvünkben foglaltatik. Az eddigi gyakorlathoz híven közöljük azon urnók névsorát. kik a ruhák varrását eszközölték, s ezek a következők:

Molnár Béláné elnök, Dr. Révy Ferenczné al-
elnök, Balogh Lukácsné, Kenessey Gyuláné,
Deutsch Ignáczné, Fittler Béláné, Özv. Fel-
mayer Károlyné, Reé Istvánné, Plossek Fe-
renczné, Sohár Béláné, Spitzkó Lajosné, Kovács
Ignáczné, Tóth Istvánné választmányi tag urnök
és Vizler Anna kisasszony. A mennybéli jó
Isten jótékonyan mákódó kezeit áldja meg —
s jutalmazza meg a jó tett öntudatában. Tökénk
ez évben 132 frt 63 krral szaporodott s az most
1804 frt 38 kr., a mely $4\frac{1}{3}\%$ kamatozással a
a Fejérmegyei Takarékpénztárban van elhelyezve.
Ezen adatok egytelünk hü képét tüntetik fel s
ezt nyugodtan tartjuk a nagy közönség elé,
azzal, hogy igyekeztünk megtenni azt, a mit
tudunk; s igyekezni fogunk jövőre még többre,
ha a nagy közönség ebben támogat. Isten se-
géljen bennünket!! Ugy légyen.

— **Álarczos bál.** E hó 27-én azaz huszadgyó
kedden a Magyar Király szállodában megtar-
tandó álarczos bála újból felhívom a m. tisztelt
közönség figyelmét. Az estélyen előforduló tán-
czokat és tréfás négyeseket *Marosi* Ferencz
tánczmester ur rendezi. Eladásra kerül azonkívül
200 drb. fánk is melyben elhelyezve lesz 1 drb.
1 filléres, 2 drb. 2 filléres, 1 drb. 10 filléres,
1 drb. 20 filléres, 1 drb. 1 koronás, 1 drb. 2
koronás és egy drb. 10 koronás arany. Bővebb
felvilágosításokat a falragaszok nyújtanak. A n.
érdemű közönség szíves pártfogását kéri *Barnai*
Ignác szállodás.

— **Méhészek és gazdák figyelmébe!** Az „Or-
szágos Méhészeti Egyesület“ az egyesület tagjai-
nak a következő kedvezményeket nyújtja: Ingyen,
tehát minden díjazás vagy provisió nélkül érte-
kesíti méz- és viasztermelvényeiket (a mult
1899. évben közel 1000 métermázsa eladását
közvetítette); jó és igen olcsó méhkaptárakat és
méhészeti eszközöket szerez; szükség esetében
ingyen kölcsönöz mézszállító edényeket; minden-
féle méhészeti ügyekben felvilágosítással és szak-
tanácsal szolgál; méhészeti könyveket díjlanul
kölcsönöz és az egyesületnek havonta megjelenő
szakközlönyét ingyen és bérmentve megküldi.
Mindezt az egyesületi tagok csupán évi 4 korona
tagsági díjat fizetnek! Belépési nyilatkozatok az
egyesület elnökségéhez, Budapest, IX. „Köztelek“
címzandők.

— **Az olasz bor ellen.** Igazi országos moz-
galom az, a mely, abból az alkalomból, hogy
a kereskedelmi szerződések megújítási idejéhez
közeledünk, az olasz bor beözönlése miatt meg-
indult és bortermelésünk számára vámvédelmet
követel. Megutóbb *Heves* vármegye közgyűlése
tiltakozott, most *Zala* vármegyének 40 községé-
ből jön fel egy küldöttség Budapestre, hogy
itt a kormánynál előadják panaszukat. A kül-
döttség felkérte *Bernáth* Béla képviselőt, hogy
a küldöttséget vezesse.

— **Kis Pista.** Ezt a nevet sokan viselik
széles e hazában, de még kevesen vergődtek kö-
zülök valami kiváló nevezetességre. A ráczvárosi
szegény özvegyasszony fiacskája azonban, kiről
a sorok írónak, még sokra viheti azon az uton,
mely a *Rinaldó* *Rinaldiné*nek dicsősége felé
vezet. Még alig kilencz éves a kölyök s már
számos jelét adta nem közönséges tehetségének.
Lehet belőle rettegett gazember, vagy megfelelő
vezetés mellett jelentős tagja a tisztességes tár-
sadalomnak. A kis kalandor, a ki különben
rendkívül csinos és értelmes ábrázatu ficzko,
őszinte bámulatba ejtette tegnap az egyébként
nagyobb gazemberekhez szokott rendőrséget ér-
telmes beszédével és ökölnyi alakja daczára is
feltűnő megjesenésével. Sok turpisság terheli
Kis Pista szendergő lelkiismeretét s csak mind-
egyiket olyan körömföntni ügyességgel követte
el, mely meghazudtolni látszik zsenge éveit.
Adáz ellenszenvet táplál az iskola iránt, hova
annak idején beiratta az édesanyja s a helyett
inkább házról-házra jár, merészen szövött me-

séssel indítva könyörületre a jószívű embereket.
Onnan hoz el legtöbbet, a hol sammit se adnak
neki, mely elszempolygása közben magával ragad
minden elvihetőt. A minap belopódzott *Pénzes*
Imre építő mester vásártéri lakására s ott az
irodába hatolva, javában pakolta tarisznyájába
az asztalfiókban levő holmikat, midőn a gazda
belépett és kiséprzte a kis banditát. Tegnap-
előtt a csendőrkaszármáyban tett látogatást s
míg az egyik őrmester az udvaron a cigányok
vállatásával volt elfoglalva, Pistánk az őrmester
szobájába surrant és „elvezette“ az ágy fölött
elhelyezett, mintegy 50 forint értékű aranyórát,
melyet azután két forint erejéig becsapott a
zálogházban. Az eset azonban hamarosan kide-
rült, a csendőr-őrmester visszakapta az óráját,
Pistát pedig alaposan elnásángolták. Szemhu-
nyorítás nélkül szenvedte el az érzékeny fenyi-
tést s másnap, már mint tegnap *Gremsperger*
István apátkanonok Szent-István-utcazi háza
előtt próbálta lecsavargatni a csepenyű fogóját.
Epen akkor ment arra *Polczner* Péter rendőrka-
pitány, ki első tekintetre nem ismerte meg a
fiút s abban a hiszében, hogy az talán bebo-
csátást kér, segítségére ment és hatalmasan
meghuzta a csepenyűt. A következő pillanatban
azonban már megismerte a kis zsványt és ott
nyomban statáriális uton ítélkezett fölötte az
arra haladók nem kis multságára. Kis Pista
most odahaza pihen s talán újabb csinyeken
töri a fejét. Mi pedig azzal a kéressel fordulunk
a nemesszívű emberbarátokhoz, vegyék pártfo-
gásukba ezt a rossz utra tévedt fincskát és
mentsék meg az emberi társadalomnak, míg
megmenthető. Ha pedig erre senki sem hajlandó,
ugy a városi hatóság intézkedjék, hogy mielőbb
a javító intézetbe kerüljön.

— **A pákozdi betörés.** Lapunk mult számá-
ban megirtuk, hogy Németh József pákozdi
gazdaemberhez e hó 16-án éjjel köbor cigányok
betörték s mintegy száz forint értékű ruhaneműt
vittek el. Az esetről nyomban értesített szék-
fejérvári csendőrség csakhamar kiderítette, hogy
a betörést a sóstó mellett táborozó cigánykara-
ván követte el. A cigánytelep szomszédságában
levő kukoricazaföldön a lopott holmik egy részét
sikerült megtalálni, azonban mivel a fáraók
konok tagadásban vannak, a csendőrség a vizs-
gálatot tovább folytatja, annál is inkább, mert
ezt eset gyanithatólag összefügg a környéken a
mult években elkövetett hasonló betörésekkel.
Az összefogdosott cigányokat szembesítés végett
Pákozdra kísérték.

— **A vetélytársak.** *Lévai* János *ivancsai*
lakos udvarán a minap hajnalban kigyuladt egy
nagyobb szénakazal. A házbeliek szerencsés ide-
jében észrevették a tüzet és eloltották, mielőtt
nagyobb veszedelem származhatott volna belőle.
A gyújtogatás gyanuja a két Kárási-flura esett,
kik együtt vetelkedtek az ifj. *Lévai* Jánossal a
falu egyik szép lányáért s már több izben ki-
jelentették, hogy bajt szereznek a szerencsésebb
vetélytársnak. A legények tagadták ugyan a
dolgot, de mivel a körülmények ellenük bizo-
nyítottak, mindkettejüket feljelentették a d.-adonyi
járásbírósnál.

Színház.

— **A bolond.** A karszemélyzet jutalomjáté-
kál adták ezt a gyönyörű zenéjű mesét, melyet
már valamenynyi színházba járó végigélvezett.
Daczára annak, hogy hetekkel ezelőtt a zóna-
előadások sorába került, a mi körülbelül amo-
lyan végeláradásfölt jelent, mégis szép közönsé-
get vonzott a színházba. Az előadás, főképp Szal-
kai gyöngylékedeze miatt, kissé nehézkesen ment
s néhány kisebb jelenet ki is maradt belőle
azonkívül az összjáték is megsínlette egy kissé,
hogy a távollevő Krémer helyett Szepepety bá-
nyánk ugrott be a harangozó szerepébe, mely

Krémernek tudvalevőleg egyik legjobb alakítása.
Annál szivesebben gyönyörködtünk *Réti* Lina
kedves közvetlenségű játékában és szép éneké-
ben. Felesleges volna ezuttal újabb dicsőretet
zengenki kis primadonnánk *Bimbillájáról*, ki a
szerepében szokáig felejthetlenné tette magát
a fejérvári publikum előtt. Pazar fényű fiatal
hangja most talán még fokozottabb erővel cse-
gett a szépséges dalokban, megbűvölve a lelket,
rezgésbe hozva s szíveket. Zugó taps követte
minden énekszámát s az elismerésből megfelelő
rész jutott *Szentmiklósinak* is, ki őszinte lévvel
adta a hódító lovagot. A többi szereplők szintén
igyekezettel játszottak, de azért a ságot sem
hagyhatjuk említés nélkül, mert helyenkint va-
lóban feltűnő ambícióval játszott.

Szerdán az „Asszonyregiment“ járta, gyöngé
fél ház előtt.

Irodalom.

— **A Böjti szent időszak** közeledtével mi
sem lehet üdvösségesebb, mint a szent *Keresztút*
járása. Üdvöz ez annál inkább, mert e szent év
bűnbánati hangulatának emelésére hathatósan
közreműködik. A kereszt átjárásának módját és
az Egyház által előirt imákat tartalmazzák a
kiadásomban megjelent *Szent keresztút*. Füzve
szines metszéssel három képpel 30 fillér és a
Bolesztó Krizová cesta (Keresztút tót nyelven.)
Füzve 30 fillér., kem. köt. 40 fillér. Az általa
használt keresztúti könyvesek megrendelhetők
az *Oktató Népkönyvtár szerkesztőségében* Budapest,
VII. kerület Csömör-ut 32. sz. alatt.

— **Az Örökzöld** február 16-iki száma a
megszokott érdekes, bő tartalommal jelent meg:
Költemények: *Hólapátolók*, *Téli Álom*, *Pásztor*
Árpádtól; *Boldogság*, *Hír*, *Dicsőség*, *Cserjesy*
Károlytól; *Esterházi Miklós házassága*, *Luby*
Sándortól. — *Elbeszélések*: *Zolika nem jön vizs-*
sza, *Erdős Renétől*; *Madonna Kosbor Márton-*
tól, *A hála*. — *Ismeretterjesztő olvasmányok*:
Neumzetgazdaságunk a XIX. században: A női
munka. A görái zendülés 1730-ban. *Művészet és*
irodalom: *Színházak belügyei*; *Uj darabok*;
Apróságok. Mindenféle. *Képek*: *Számalom*,
festettr Telegdy László. *Két nővér*. *festette*
Margitay Tihamér. *Eltévedt bomba*, *harctéri*
jelenet a búr háborúból. *Regény*: *Dagmar* *szere-*
rencsége. *Irta*: *Herbert M.*

Az *Örökzöld* tartalmi bősége, művészi
képei és irodalmi becsé széles körben kedvelté
tették a folyóiratot, mely a legolcsóbb családi
olvasmány. Megjelenik minden hó elsején és
16-ikán kétíves füzetekben, díszes borítékban,
gazdagon illusztrálva. Előfizetési ára egy évre
5 korona, Megrendelhető *Buday Aladár szerkesztő-*
nél, Budapest, IV., *Ferencziek-tere* 8. sz. — *Mu-*
tatványszámot szívesen küld mindenkinek.

— **A Pillangó** a legjobb és legszebb magyar
társadalmi és művészeti éleclap. Ugy tartalma,
mint különösen az eddigelé nálunk páratlan
művészettel megrajzolt képei, ez éleclapot az ily-
nemű elsőrendű lapok közé sorozzák. A *Pillangó*
célja a hasonló irányú német lapokat kiszorítani,
a mi kitűnő tartalmával részben sikerült is.
Ajánljuk ugy egyeseknek, mint olvasóköriüknek.
E lapnak egyetlenegy szalomból sem szabad
hiányoznia. Kiadóhivatal: Budapestben, VI. *Hajós-*
utca 23. sz. a. van. Előfizetési ára negyedévre
két korona, Mutatványszám kívánatra ingyen.

Felelős szerkesztő: Chay Antal.

